

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. vasario 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Vartojimo kredito sutartis — Nesąžiningos sąlygos — Direktyva 93/13/EEB — Arbitražo teismo sprendimo priverstinis vykdymas — Prašymas leisti įstoti į sprendimo vykdymo procesą — Vartotojų apsaugos asociacija — Nacionalinės teisės aktai, kuriais neleidžiamas toks įstojimas — Valstybių narių procesinė autonomija“

Byloje C-470/12

dėl *Okresný súd Svidník* (Svidnyko apygardos teismas) (Slovakija) 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2012 m. spalio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Pohotovosť s. r. o.

prieš

Miroslav Vašuta,

dalyvaujant

Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Pohotovosť s. r. o.*, atstovaujamos *konateľ spoločnosti* J. Fuchs,
- *Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS*, atstovaujamos *advokát* I. Šafranko,
- Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos B. Ricziová,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,

* Proceso kalba: slovakų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir A. Tokár,

susipažinęs su 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6–8 straipsnių, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 38 ir 47 straipsniais, aiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Pohotovost' s. r. o.* (toliau – *Pohotovost'*) ir M. Vašuta ginčą dėl arbitražo teismo sprendimo, kuriuo M. Vašuta nurodyta grąžinti su vartojimo kredito sutartimi susijusias pinigų sumas, vykdymo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

- 4 Pagal šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

- 5 Šios direktyvos 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios [to paties] ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.“

6 Tos pačios direktyvos 8 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.“

Slovakijos teisė

7 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos Civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 93 straipsnyje numatyta:

„1. Asmuo, turintis teisinį interesą dėl proceso baigties, gali įstoti į bylą palaikyti ieškovo ar atsakovo reikalavimų, jeigu tai nėra procesas dėl skyrybų, santuokos galiojimo arba dėl nustatymo, ar santuoka buvo, ar jos nebuvo.

2. Juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas yra teisių apsauga pagal specialią nuostatą, taip pat gali įstoti į bylą palaikyti ieškovo ar atsakovo reikalavimų.

3. Šis asmuo įstoja į bylą savo iniciatyva arba teismo perduotu šalies prašymu. Teismas priima sprendimą dėl įstojimo priimtimumo, tik jeigu jam pateiktas prašymas šiuo klausimu.

4. Vykstant procesui įstojusi į bylą šalis turi tokias pačias teises ir pareigas kaip ir bylos šalis. Tačiau ji veikia tik savo vardu. Jeigu jos veiksmai prieštarauja šalies, kurios pusėje ji įstojo į bylą, veiksams, teismas juos įvertina išnagrinėjęs visas aplinkybes.“

8 Šio kodekso 251 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Sprendimų taikymą ir vykdymo procesą, kaip tai suprantama pagal specialiąsias nuostatas <...>, reglamentuoja ankstesnių dalių nuostatos, jeigu minėtose specialiosiose nuostatose nenurodyta kitaip. Tačiau sprendimas visada priimamas nutartimi.“

9 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos Vykdomo kodekso (toliau – Vykdomo kodeksas) 37 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodyta:

„1. Proceso šalys yra kreditorius ir skolininkas; kiti asmenys į vykstantį procesą gali įstoti tik šiame įstatyme numatytais atvejais. Teismui priimant sprendimą dėl vykdymo išlaidų įgaliotasis antstolis taip pat laikomas proceso šalimi.

<...>

3. Teismo sprendimą prieš kitą asmenį, nei nurodytas sprendime kaip skolininkas, arba kito asmens, nei nurodyto šiame sprendime kaip kreditoriaus, naudai vykdyti galima tik tada, jeigu įrodyta, kad šiam asmeniui perduotos pareigos ar teisės remiantis vykdomuoju dokumentu pagal 41 straipsnį. Kai susiklosto aplinkybės, kuriomis remiantis įvyksta teisių ir pareigų pagal vykdomąjį dokumentą perleidimas ar subrogacija, proceso šalys privalo apie tai nedelsdamos raštu pranešti vykdomo institucijai. Prie pranešimo turi būti pridėtas dokumentas, patvirtinantis teisių ir pareigų perleidimą ar subrogaciją. Vykdomo institucija privalo pateikti teismui prašymą leisti pakeisti proceso šalis per 14 dienų nuo dienos, kai ji sužinojo apie šias aplinkybes. Teismas nutartimi priima sprendimą per 60 dienų nuo prašymo pateikimo. Apie sprendimą pranešama vykdomo institucijai, kreditoriui ir skolininkui, nurodytiems vykdomajame dokumente, ir šaliai, kuriai buvo perleista teisė ar pareiga.“

10 Pagal Įstatymo Nr. 250/2007 dėl vartotojų apsaugos 25 straipsnio 1 ir 2 dalis asociacija gali pareikšti ieškinį dėl vartotojų teisių apsaugos administracinėse institucijose ar teismuose arba būti tokio proceso šalis, jeigu vartotojų teisių apsauga yra pagrindinis jos veiklos tikslas arba jeigu ji yra įtraukta į Europos

Komisijos įgaliotų asmenų sąrašą, nepažeidžiant teismo teisės išnagrinėti, ar šiam asmeniui leidžiama pareikšti ieškinį kiekvienu konkrečiu atveju. Be to, remdamasi įgaliojimu, asociacija gali atstovauti vartotojui valstybės institucijų procedūrose dėl jo teisių įgyvendinimo, įskaitant teisę į žalos, padarytos pažeidžiant vartotojo teises, atlyginimą.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 11 *Pohotovost'* suteikė vartojimo kreditą M. Vašuta. 2010 m. gruodžio 9 d. sprendimu *Stálý rozhodcovský súd* (Nuolatinis arbitražo teismas) nurodė, kad M. Vašuta turi sumokėti tam tikrą sumą *Pohotovost'*.
- 12 *Pohotovost'* pateikė prašymą vykdyti šį arbitražo teismo sprendimą, kuris tapo galutinis ir vykdytinas. 2011 m. kovo 25 d. *Pohotovost'* įgaliotas antstolis *Okresný súd Svidník* (Svidnyko apygardos teismas) pateikė prašymą leisti vykdyti šį arbitražo teismo sprendimą. 2011 m. birželio 29 d. sprendimu šis prašymas atmestas, kiek jis buvo susijęs su delspinigių išieškojimu ir su šiuo išieškojimu susijusiomis išlaidomis. Tačiau šis teismas patenkino prašymą leisti vykdyti šį sprendimą dėl kitų skolinių reikalavimų.
- 13 2011 m. rugsėjo 9 d. *Združenie na ochranu občana spotrebitela HOOS* (vartotojų apsaugos asociacija HOOS; toliau – *Združenie HOOS*) pateikė prašymą leisti įstoti į sprendimo vykdymo procesą, remdamasi Civilinio proceso kodekso 93 straipsnio 2 dalimi. Iš esmės ji nurodė, kad įgaliotas antstolis nėra nešališkas, nes, be kita ko, anksčiau jį su *Pohotovost'* siejo darbo santykiai. Pagal *Ústavný súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas) praktiką tai, kad šis antstolis buvo įdarbintas *Pohotovost'*, yra nesuderinama su antstolio nešališkumo pareiga. Be to, *Združenie HOOS* paprašė sustabdyti visą teismo sprendimo vykdymo procesą.
- 14 2012 m. kovo 27 d. pareiškime *Pohotovost'* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašė neleisti *Združenie HOOS* įstoti į procesą, nes Vykdyimo kodekse aiškiai nenumatyta tokio įstojimo galimybė.
- 15 2012 m. gegužės 24 d. nutartimi *Okresný súd Svidník* pripažino *Združenie HOOS* prašymą leisti įstoti į sprendimo vykdymo procesą nepriimtiniu ir atmetė prašymą sustabdyti šį procesą.
- 16 2012 m. birželio 18 d. *Združenie HOOS* pareiškė ieškinį dėl šios nutarties. Ji tvirtino, pirma, kad M. Vašuta nepateikta pakankamai informacijos. Antra, šis teismas *ex officio* M. Vašuta netaikė, kiek tai susiję su nesąžininga arbitražine išlyga, pakankamų apsaugos taisyklių ir nepadarė teisinės išvados dėl to, kad vartojimo kredito sutartyje nenurodyta bendros kredito kainos metinė norma. Tas pats teismas neteisingai taikė teismo praktiką, be kita ko, pagal 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, Rink. p. I-9579) ir 2010 m. lapkričio 16 d. Nutartį *Pohotovost'* (C-76/10, Rink. p. I-11557).
- 17 Iš rašytinių pastabų matyti, kad 2012 m. spalio 10 d. sprendime *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, jog vartotojų apsaugos asociacija neturi teisės įstoti į pradėtą prieš vartotoją vykdymo procesą, nes tai yra ne ginčo procesas, o procesas, kuriuo siekiama galutinio sprendimo dėl bylos esmės, privalomo skolininkui, vykdymo. Be to, *Ústavný súd Slovenskej republiky* panašaus požiūrio laikėsi ir 2013 m. sausio 15 d. sprendime.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Teisingumo Teismo Direktyvos 93/13 išaiškinimas galėtų turėti lemiamą įtaką sprendimui pagrindinėje byloje.

19 Šiomis aplinkybėmis *Okresný súd Svidník* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Direktyvos 93/13 <...> 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnis, siejami su [Chartijos] 38 ir 47 straipsnių nuostatomis, aiškintini kaip draudžiantys tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 ir 3 dalis, kuriomis vartotojų teisių apsaugos asociacijai neleidžiama įstoti į sprendimo vykdymo procesą?
2. Jei į pirmą klausimą būtų atsakyta taip, kad minėta teisės akto nuostata neprieštarauja [Sąjungos] teisei, ar Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 ir 3 dalys aiškintinos kaip nedraudžiančios nacionaliniam teismui, remiantis [minėtos direktyvos] 6 straipsnio 1 dalimi, 7 straipsnio 1 dalimi ir 8 straipsniu, leisti vartotojų teisių apsaugos asociacijai įstoti į vykdymo procesą?“

Dėl *Pohotovost'* pateiktų prašymų užbaigus žodinę proceso dalį

- 20 2014 m. sausio 31 d. dokumentu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2014 m. vasario 6 d., *Pohotovost'*, 2013 m. gruodžio 12 d. generaliniam advokatui pateikus išvadą, remdamasi Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 straipsniu, paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį, nurodžiusi, kad nepateikta pakankamai informacijos dėl naujo fakto, galinčio turėti lemiamą įtaką Teisingumo Teismo sprendimui. Be to, *Pohotovost'* Teisingumo Teismo paprašė vykstant šiam prejudicinio sprendimo procesui išklausyti šalį *Okresný súd Bardejov* (Bardejovo apygardos teismas) nagrinėjamoje byloje, kurios vardu *Združenie HOOS*, anot *Pohotovost'*, pareiškė ieškinį, pagrįstą teisiškai klaidingais ieškinio pagrindais ir argumentais.
- 21 Pirmą, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas gali savo iniciatyva, generalinio advokato siūlymu arba šalių prašymu nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį, jeigu jis mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba byla turi būti nagrinėjama remiantis argumentu, dėl kurio šalys nepateikė nuomonės (2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Carratù*, C-361/12, 18 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 22 Antra, remiantis SESV 252 straipsnio antra pastraipa generalinis advokatas turi pareigą viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikti motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą jis turi dalyvauti. Atlikdamas šią užduotį, jis prireikus gali prašymą priimti prejudicinį sprendimą analizuoti pagal platesnį kontekstą negu tas, kurį tiksliai apibrėžė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ar pagrindinės bylos šalys. Kadangi Teisingumo Teismui neprivaloma nei generalinio advokato išvada, nei motyvai, kuriais ji pagrįsta, nebūtina žodinės proceso dalies atnaujinti pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį kiekvieną kartą, kai generalinis advokatas pažymi teisės aspektą, kuris nebuvo aptartas šalių (minėto Sprendimo *Carratù* 19 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 23 Šiuo atveju, pirmą, bylos nereikia nagrinėti remiantis argumentais, dėl kurių šalys nepateikė nuomonės. Antra, dėl *Pohotovost'* prašymo, kad Teisingumo Teismas vykstant šiam prejudicinio sprendimo procesui išklausytų asmenį, kuris yra šalis kitame nei pagrindinės bylos nacionaliniame teismo procese, primintina, kad SESV 267 straipsnyje nurodytas procesas yra bendradarbiavimo tarp nacionalinio teismo ir Sąjungos teismo procesas ir kad pagrindinės bylos šalys, kaip matyti iš Procedūros reglamento 97 straipsnio 1 dalies, yra šalys, kurias kaip tokias pagal nacionalines procesines normas nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šiuo atveju aptariamas asmuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nebuvo nurodytas kaip šalis pagrindinėje byloje (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 23 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *Cedilac*, C-368/06, 6 punktą).
- 24 Šiomis aplinkybėmis, susipažinus su generalinio advokato nuomone, *Pohotovost'* prašymai netenkinami.

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumom

- 25 Pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnio antrą pastraipą pateiktose rašytinėse pastabose *Pohotovost'*, be kita ko, Teisingumo Teismui nurodė, kad 2012 m. lapkričio 14 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikė pareiškimą, kuriame nurodė norinti atsisakyti viso prašymo dėl sprendimo vykdymo ir paprašė nutraukti procesą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalėjo nuspręsti dėl šio atsisakymo užbaigdamas sprendimo vykdymo procesą. Bet kuriuo atveju, kadangi procesas pagrindinėje byloje nutrauktas, Teisingumo Teismas turi atmesti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą kaip nepriimtina.
- 26 Teisingumo Teismui paprašius patvirtinti, atsižvelgiant į nurodytą atsisakymą, ar jis dar turi išspręsti ginčą, pagal kuri *Okresný súd Svidník* iš pradžių pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir ar tokiomis aplinkybėmis jis neatsiima šio prašymo, šis teismas laiškais (juos Teisingumo Teismas gavo 2013 m. liepos 8 d. ir rugsėjo 10 d.) atsakė, kad *Pohotovost'* 2012 m. gruodžio 27 d. jam pateikė prašymą sustabdyti arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodė, kad pagrindinės bylos medžiaga dabar yra *Krajský súd v Prešove* (Prešovo regiono teismas), nes šiam teismui *Pohotovost'* pateikė apeliacinį skundą dėl nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Tačiau *Okresný súd Svidník* nurodė, kad pagrindinė byla jame dar neišspręsta ir kad dėl šios priežasties jis neatsiima savo prašymo priimti prejudicinį sprendimą.
- 27 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma reikšmingumo prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, būtinos, kad būtų galima naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (šiuo klausimu žr. 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *van der Weerd ir kt.*, C-222/05-C-225/05, Rink. p. I-4233, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 28 Tačiau iš SESV 267 straipsnio formuluotės ir bendros struktūros matyti, kad prejudicinio sprendimo procedūra galima, tik jei nacionaliniai teismai realiai nagrinėja bylą, kurioje jie turi priimti sprendimą, galimai atsižvelgdami į prejudicinį sprendimą (šiuo klausimu žr. 1995 m. birželio 15 d. Sprendimo *Zabala Erasun ir kt.*, C-422/93-C-424/93, Rink. p. I-1567, 28 punktą; 1998 m. kovo 12 d. Sprendimo *Djabali*, C-314/96, Rink. p. I-1149, 18 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *García Blanco*, C-225/02, Rink. p. I-523, 27 punktą).
- 29 Iš tiesų prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas ne dėl to, kad būtų suformuluotos patariamiosios nuomonės bendro pobūdžio arba hipotetiniais klausimais, o dėl to, kad reikia veiksmingai išspręsti ginčą (žr. 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Foglia*, 244/80, Rink. p. 3045, 18 punktą; 2004 m. kovo 25 d. Sprendimo *Azienda Agricola Ettore Ribaldi ir kt.*, C-480/00-C-482/00, C-484/00, C-489/00-C-491/00 ir C-497/00-C-499/00, Rink. p. I-2943, 72 punktą ir minėto Sprendimo *García Blanco* 28 punktą).
- 30 Šioje byloje konstatuotina, kad paklaustas Teisingumo Teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad jame nagrinėjama byla vis dar neišspręsta. Taigi, kadangi SESV 267 straipsnyje numatytas procesas yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, pagal kurią Teisingumo Teismas nacionaliniams teismams pateikia su Sąjungos teisės aiškinimu susijusią informaciją, kurios šiems teismams reikia norint priimti sprendimą nagrinėjamosiose bylose (žr., be kita ko, 1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Meilicke*, C-83/91, Rink. p. I-4871, 22 punktą ir 2009 m. kovo 24 d. Sprendimo *Danske Slagterier*, C-445/06, Rink. p. I-2119, 65 punktą), tokia nacionalinio teismo nuoroda Teisingumo Teismui yra privaloma ir iš esmės negali būti paneigta pagrindinės bylos šalių.

- 31 Kalbant apie aplinkybę, kad dėl nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktas apeliacinis skundas, primintina, jog pagal SESV 267 straipsnį prejudicinio klausimo svarbos ir reikalingumo vertinimas iš esmės priskiriamas tik nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmusio teismo atsakomybei, išskyrus Teisingumo Teismo atliekamą ribotą vertinimą pagal šio sprendimo 27 punkte nurodytą teismo praktiką. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi padaryti išvadas dėl galimo sprendimo, priimto apeliacine tvarka apskundus nutartį pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir visų pirma nuspręsti, ar reikia savo prašymo priimti prejudicinį sprendimą neatsiimti, jį pakeisti ar atsiimti (žr. 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Cartesio*, C-210/06, Rink. p. I-9641, 96 punktą).
- 32 Tuo remiantis matyti, kad esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas, taip pat siekdamas aiškumo ir teisinio saugumo, privalo laikytis nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kuri sukelia pasekmių, jei ji nebuvo atšaukta ar pakeista ją priėmusio teismo, nes tik šis teismas gali priimti sprendimą dėl tokio atšaukimo ar pakeitimo (žr. minėto Sprendimo *Cartesio* 97 punktą).
- 33 Tik tokiu atveju, jeigu pagal taikytinas nacionalinės proceso teisės normas apeliacinis teismas nuspręstų panaikinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo atsisakymą atsižvelgti į ieškovo pagrindinėje byloje atsisakymą ir nurodytų atsiimti šio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas galėtų numatyti padaryti išvadas dėl apeliacinio teismo sprendimo, galimai išbraukdamas bylą iš Teisingumo Teismo registro, prireikęs gavęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pastabas šiuo klausimu (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 25 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *BNP Paribas Personal Finance ir Facet*, C-564/12, 1–5 punktus).
- 34 Tačiau reikia konstatuoti, kad šioje byloje Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ar bet kuris kitas teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, nepranešė apie tokį *Krajsky súd v Prešove* sprendimą.
- 35 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, reikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 36 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvą 93/13, visų pirma šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį, 7 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnį, siejamus su Chartijos 38 ir 47 straipsniais, reikia aiškinti taip, kad ja draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias vartotojų apsaugos asociacijai neleidžiama atitinkamo vartotojo pusėje įstoti į pradėtą prieš šį vartotoją galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.
- 37 Šiuo klausimu iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje *Združenie HOOS* siekia, jog jai būtų leista įstoti į *Pohotovost'* prieš M. Vašuta pradėtą sprendimo vykdymo procesą, nes ji mano, kad sprendimu sustabdyti arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą tik dėl dalies skolinio reikalavimo ir leisti jį vykdyti dėl likusios dalies *Okresný súd Svidník*, esant nesąžiningai arbitražinei išlygai, *ex officio* nesuteikė vartotojui pakankamos apsaugos ir nepadarė teisinės išvados dėl bendros kredito kainos metinės normos nenurodymo vartojimo kredito sutartyje. Šis sprendimas neatitinka Teisingumo Teismo praktikos, pirmiausia minėtos Nutarties *Pohotovost'*.
- 38 Taip pat matyti, kad pagal Civilinio proceso kodekso 93 straipsnio 2 dalį vartotojų apsaugos asociacijai gali būti leista įstoti į susijusią su vartotoju bylą dėl teisės esmės. Tačiau su vartotoju susijusiuose sprendimų vykdymo procesuose, neatsižvelgiant į tai, ar tai yra nacionalinio teismo sprendimo, ar

galutinio arbitražo teismo sprendimo, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, vykdymas, Vykdyto kodeksu pagal *Najvyšší súd Slovenskej republiky* ir *Ústavný súd Slovenskej republiky* praktiką tokiai asociacijai neleidžiama įstoti į procesą.

- 39 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio ir dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2000 m. birželio 17 d. Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores*, C-240/98-C-244/98, Rink. p. I-4941, 25 punktas; 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, Rink. p. I-10421, 25 punktas ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 37 punktas).
- 40 Siekdamas užtikrinti šia direktyva siekiamą apsaugą Teisingumo Teismas ne kartą pažymėjo, kad ši nelygė gali būti pašalinta tik su sutarties šalimis nesusijusiais pozityviais veiksmais (minėtų sprendimų *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 27 punktas, *Mostaza Claro* 26 punktas, *Asturcom Telecomunicaciones* 31 punktas ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 39 punktas).
- 41 Šiuo klausimu galimybė teismui *ex officio* įvertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą yra tinkamas būdas pasiekti Direktyvos 93/13 6 straipsnio tikslą, t. y. užtikrinti, kad individualiam vartotojui nebūtų privaloma nesąžininga sąlyga, ir prisidėti prie šios direktyvos 7 straipsnio tikslo siekimo, nes toks įvertinimas gali turėti atgrasomąjį poveikį, dėl kurio būtų nustojama naudoti nesąžiningas sąlygas sutartyse tarp vartotojų ir pardavėjų ar tiekėjų (2002 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Cofidis*, C-473/00, Rink. p. I-10875, 32 punktas; minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 27 punktas ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 41 punktas).
- 42 Kaip būtent išvados 55 ir 56 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad nacionalinis teismas, kuriame pradėta galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo byla, kaip ir pagrindinėje byloje, turi atlikti šioje direktyvoje numatytus pozityvius su sutarties šalimis nesusijusius veiksmus, kad būtų pašalinta nelygė tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo. Iš tiesų, kai jis turi reikalingą teisinę ir faktinę informaciją, šis teismas privalo *ex officio* patikrinti sutarties nuostatų, kuriomis pagrįstas šiame sprendime patvirtintas skolinis reikalavimas, nesąžiningą pobūdį, kai pagal vidaus procesines normas vykstant panašiam sprendimo vykdymo procesui jis privalo *ex officio* įvertinti arbitražinės išlygos prieštaravimą imperatyvioms nacionalinėms normoms (šiuo klausimu žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, Rink. p. I-4713, 32 punktą, minėto sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 53 punktą ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 51 punktą).
- 43 Kalbant apie vaidmenį, kurį galėtų turėti vartotojų apsaugos asociacijos, reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį valstybės narės įpareigos užtikrinti, kad egzistuotų tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią toliau taikyti nesąžiningas sąlygas sutartyse su vartotojais (2012 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Invitel*, C-472/10, 35 punktas). Šiuo klausimu iš šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalies matyti, kad šios priemonės apima asmenų arba organizacijų, turinčių teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, galimybę iškelti bylą teismuose, kad būtų nustatyta, ar parengtos bendro naudojimo sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir prireikus jos būtų uždraustos (žr. 2002 m. sausio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-372/99, Rink. p. I-819, 14 punktą ir minėto Sprendimo *Invitel* 36 punktą).
- 44 Ieškinių dėl uždraudimo prevencinis pobūdis ir atgrasomasis tikslas, kaip ir jų nepriklausomumas nuo bet kokio konkretaus individualaus ginčo, reiškia, kad šie ieškiniai gali būti pareiškiami net ir tada, jei sąlygos, kurias reikalaujama uždrausti, nebuvo panaudotos konkrečiose sutartyse (žr. minėtų sprendimų *Komisija prieš Italiją* 15 punktą ir *Invitel* 37 punktą).
- 45 Tačiau, kaip išvados 62 punkte pažymėjo generalinis advokatas, reikia konstatuoti, kad nei Direktyvoje 93/13, nei vėlesnėse direktyvose, kuriomis papildyta vartotojų apsaugos reglamentavimo sistema, nėra nuostatų, reglamentuojančių vaidmenį, kuris gali ar turi būti suteiktas vartotojų apsaugos

asociacijoms individualiuose su vartotojais susijusiuose ginčiuose. Taigi Direktyvoje 93/13 nereglamentuojamas klausimas, ar tokios asociacijos turi turėti teisę įstoti į tokias individualias bylas vartotojų pusėje.

- 46 Tuo remiantis darytina išvada, kad nesant Sąjungos teisės nuostatų dėl galimybės vartotojų apsaugos asociacijoms įstoti į individualias su vartotojais susijusias bylas, pagal procesinės autonomijos principą kiekviena valstybė narė tokias taisykles turi nustatyti vidaus teisinėje sistemoje, tačiau su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų praktiškai netampa neįmanoma ar pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisės suteiktas teises (veiksmingumo principas).
- 47 Kalbant, pirma, apie lygiavertiškumo principą, juo reikalaujama, kad atitinkama nacionalinė taisyklė būtų vienodai taikoma tiek Sąjungos, tiek nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamiems ieškiniams, kurių dalykas ir pagrindas panašūs (žr., be kita ko, 2009 m. spalio 29 d. Sprendimo *Pontin*, C-63/08, Rink. p. I-10467, 45 punktą).
- 48 Siekiant patikrinti, ar šio principo laikomasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, reikia, kad šis teismas, vienintelis tiesiogiai žinantis ieškinių pareiškimą reglamentuojančias nacionalines procesines taisykles, išnagrinėtų tariamai panašių vidaus teise grindžiamų ieškinių dalyką ir pagrindinius elementus. Vis dėlto vertinimo, kurį turės atlikti šis teismas, tikslais Teisingumo Teismas gali jam pateikti tam tikrų su Sąjungos teisės aiškinimu susijusių elementų.
- 49 Šiuo klausimu iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, kaip išvados 73 punkte pažymėjo generalinis advokatas, pagal Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 dalį nė vienam trečiajam asmeniui neleidžiama įstoti į jokių nacionalinio teismo sprendimo ar galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą, neatsižvelgiant į tai, ar šis įstojimas grindžiamas Sąjungos teisės, ar vidaus teisės pažeidimu.
- 50 Tokiomis aplinkybėmis negalima manyti, kad tokiomis teisės nuostatomis pažeidžiamas lygiavertiškumo principas, kai jose nenumatyta galimybė leisti vartotojų apsaugos asociacijai įstoti į galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje.
- 51 Antra, dėl veiksmingumo principo reikia priminti, jog Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad kiekviena byla, kurioje kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Turint tai omenyje, prireikus reikia atsižvelgti į valstybės narės teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 52 Šiuo klausimu Chartijos 38 straipsnyje nustatyta, kad Sąjungos politika užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį. Šis reikalavimas taikomas įgyvendinant Direktyvą 93/13. Tačiau, kadangi nėra šios direktyvos nuostatos, kuria būtų numatyta vartotojų apsaugos asociacijos teisė įstoti į individualias su vartotojais susijusias bylas, pačiu Chartijos 38 straipsniu negali būti įpareigojama šią direktyvą aiškinti taip, kad ši teisė pripažįstama.
- 53 Šią išvadą taip pat galima daryti dėl Chartijos 47 straipsnio nuostatų, susijusių su teise į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, pagal kurias teisinė pagalba suteikiama tiems, kurie neturi pakankamų išteklių, jei ši pagalba yra būtina siekiant užtikrinti teisę į veiksmingą teisingumą. Kadangi pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo ginčiuose šia direktyva reikalaujama iš nacionalinio teismo, nagrinėjančio tokius ginčus, pozityvių su sutarties šalimis nesusijusių veiksmų, bet kuriuo atveju negalima teigti, kad atsisakymas leisti asociacijai įstoti į bylą atitinkamo vartotojo pusėje yra šiuo

straipsniu užtikrinamos vartotojo teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimas. Be to, vartotojų apsaugos asociacijos įstojimas taip pat negali būti prilygintas teisei pagal šį straipsnį privaloma tam tikrais atvejais suteikti tiems, kurie neturi pakankamai išteklių.

- 54 Kalbant apie vartotojų apsaugos asociacijos galimybę šiomis aplinkybėmis remtis šiuo straipsniu, reikia konstatuoti, kad atsisakymas leisti įstoti į susijusį su vartotoju procesą neturi įtakos šios asociacijos teisei į veiksmingą teisminę gynybą, kai reikia ginti savo, kaip tokio pobūdžio asociacijos, teises, visų pirma pagal Direktyvos 93/13 7 straipsnio 2 dalį suteiktą teisę pareikšti kolektyvinį ieškinį.
- 55 Be to, taip pat pažymėtina, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės nuostatas asociacija gali tiesiogiai atstovauti tokiam vartotojui pagal jo įgaliojimą bet kokiame procese, įskaitant sprendimo vykdymo procesą.
- 56 Remiantis tuo, kas išdėstyta, nenumačius vartotojų apsaugos asociacijai galimybės įstoti į teismo sprendimo arba galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą, nacionalinės teisės nuostatomis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nepažeidžiamas veiksmingumo principas.
- 57 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyva 93/13, visų pirma šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnis, siejami su Chartijos 38 ir 47 straipsniais, aiškintina taip, kad ja nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias vartotojų apsaugos asociacijai neleidžiama įstoti į pradėtą prieš atitinkamą vartotoją galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą šio vartotojo pusėje.

Dėl antrojo klausimo

- 58 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Vykdyto kodekso 37 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiama nacionaliniam teismui pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį, 7 straipsnio 1 dalį ir 8 straipsnį leisti vartotojų apsaugos asociacijai įstoti į galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą.
- 59 Iš tikrųjų šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia dėl išaiškinimo, kuris gali būti atliktas pagal jo nacionalinę teisę.
- 60 Tačiau per prejudicinio sprendimo priėmimo procesą Teisingumo Teismas neturi aiškinti nacionalinių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatų (žr. 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Jaeger*, C-151/02, Rink. p. I-8389, 43 punktą ir 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Enirisorse*, C-237/04, Rink. p. I-2843, 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 61 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, antrąjį klausimą reikia pripažinti nepriimtiniu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, visų pirma šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnis, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 38 ir 47 straipsniais, aiškintina taip,

kad ja nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias vartotojų apsaugos asociacijai neleidžiama įstoti į pradėtą prieš atitinkamą vartotoją galutinio arbitražo teismo sprendimo vykdymo procesą šio vartotojo pusėje.

Parašai.